

अपूर्विन् *a.* Having not enjoyed the married life with a wife before. अपूर्वी भार्यया चार्थी वरुणः Rām 3. 18. 4.

अपूर्वीय *a.* Relating to the remote consequence of an act.

अपूर्वेण *adv.* Never before.

अपूर्व्य *a.* Ved. 1 Unprecedented, first. -2 Incomparable, unheard of before.

अपृक्त *a.* Not united, uncombined. -क्तः 1 (In gram.) An affix (or a word) consisting of a single letter; अपृक्त एकात्प्रत्ययः P. I. 2. 41; एकवर्णपदमपृक्तम् Sk. -2 (In the Prātisākhya) The preposition आ and the particle उ.

अपृणत् *a.* Not filling; stingy.

अपृथक् *ind.* Not separately, together with, collectively. -Comp. -धर्मशील of the same religion. -धी *a.* maintaining the doctrine of pantheism; regarding God in all things.

अपृथक्त्विन् *a.* One who cannot distinguish (between the पुरुष and the प्रकृति). वर्णाश्रमपृथक्त्वे च दृष्टार्थस्यापृथक्त्विनः । नान्यदन्यदिति ज्ञात्वा नान्यदन्यत्प्रवर्तते ॥ Mb. 12. 308. 177 Critical Edition. 'पृथक्त्वं पुंप्रकृत्योर्विविकः, तदस्यास्तीति पृथक्त्वी, तदन्यस्य' -नीलकण्ठ.

अपे [अप-इ] 2 P. 1 To go away, depart, withdraw, retire, run away, escape; अपोहि begone, avaunt, away, hence, get you gone; to disappear, vanish, pass away; die or perish also; धर्मश्चापैति Ms. 1. 82; हृदयात्प्रत्यादेशव्यलीकमपेतु ते S. 7. 24; रम्या नवयुतिरपैति न शाद्वलेभ्यः Ki. 5. 37 does not leave. -2 To be wanting, be omitted, be deprived of, be free from. -3 To start (Ved.)

अपायः [इ-अच्] 1 Going away, departure. -2 Separation; ध्रुवमपायेऽपादानम् P. I. 4. 24 (अपायो विश्लेषः Sk.); येन जातं प्रियापाये कद्वदं हंसकोकिलम् Bk. 6. 75. -3 Disappearance, vanishing, absence; सूर्यापाये Me. 82 at the time of sunset; क्षणदापायशशाङ्कदर्शनः R. 8. 74 close of night; जलापाय-विपाण्डुराणि Śi. 4. 5; 4. 54; 18. 1. -4 Destruction, loss, death, annihilation; करणापायविभिन्नवर्णया R. 8. 42 loss, 83; माल्त्र्यपायमधिगम्य Mā. 10. 9 death or disappearance of M. -5 An evil, ill, misfortune, risk, calamity, danger (oft. opp. उपाय); तदपि मरणापायचकितः Bh. 3. 9; तदनेन पापबुद्धिर्नोपायश्चिन्तितो नापायः Pt. 1 not the danger (resulting from the plan); उपायं चिन्तयेत्प्राज्ञस्तथापायं च चिन्तयेत् Pt. 1. 406; अपायसंदर्शनजां विपत्तिमुपायसंदर्शनजां च सिद्धिम् I. 61; बहूपाये वने Pt. 1 exposed to many dangers, dangerous; कायः संनिहितापायः H. 4. 65 exposed to dangers or calamities; सत्येऽप्यपायमपेक्षते H. 4. 102; Ki. 14. 19. -6 Loss, detriment, injury. -7 The end (of a word).

अपायिन् *a.* Departing, transient; perishable; see अनपायिन्.

अपेत *p. p.* Gone away, disappeared; अपेतयुद्धाभिनिवेश-सौम्यः Śi. 3. 1. -2 Departing or deviating from, swerving

from, contrary (with abl.); अर्थादिनपेतं अर्धयम् P. IV. 4. 92 Sk. (धर्मपथ्यर्थन्यायादानपेते); स्मृत्यपेतादिकारिणः Y. 2. 4. -3 Free from, devoid of, deprived of (with abl. or in comp.); सुखादपेतः Sk.; उद्वहदनवद्यां तामवद्यादपेतः R. 7. 70 faultless; भीः Ms. 7. 197; भर्तृपेतेतमसि प्रभुता तवैव S. 7. 32 free from (mental) darkness. -Comp. -राक्षसी N. of a plant, Ocimum Sanctum (तुलसी) (अस्याः राक्षसतुल्यपापादिहरणात्तन्नामत्वम्).

अपेक्ष [अप-ईक्ष] 1 A. 1 To look round or about for something, to look or hope for, expect. -2 To wait for, await; सज्जो रथो भर्तुर्विजयप्रस्थानमपेक्षते S. 2 awaits; क्षणमपेक्षस्व U. 7; K. 84; न कालमपेक्षते स्नेहः Mk. 7. न स्वयं देवमादत्ते पुरुषार्थमपेक्षते H. Pr. 30; पादेन नापेक्षत सुन्दरीणां संपर्कमासिञ्चितनूपुरेण Ku. 3. 26. -3 To require, want, stand in need of; wish or desire for; शब्दार्थौ सत्कविरिव द्रयं विद्वानपेक्षते Śi. 2. 86; न शालेः स्तम्बकरिता वपुर्गुणमपेक्षते Mu. 1. 3; प्रभुता रमणेषु योषितां न हि भावस्खलितान्यपेक्षते V. 4. 26; Ku. 3. 18; Pt. 2. 26. -4 To have regard to, look to, have in view, have an eye to; किमपेक्ष्य फलं पयोधरान् ध्वनतः प्रार्थयते मृगाधिपः Ki. 2. 21; यतः शब्दोऽयं व्यञ्जकत्वेऽर्थान्तरमपेक्षते S. D. -5 To take into account or consideration, consider, think of, respect, care for; उपकृतमपि नापेक्षते K. 35, 197, 257, 315; नूनमस्यायमनपेक्षितास्मदवस्थो व्यापारः Mā. 9; अनलेष्विष्टवान् कस्मान्न त्वयाऽपेक्षितः पिता Bk. 6. 128; S. 5. 16, Ms. 8. 309; with न not to like, not to care for; अनपेक्षितराजराजम् Mu. 3. 18; तदानपेक्ष्य स्वशरीरमार्दवम् Ku. 5. 18.

अपेक्षा-क्षणम् 1 Expectation, hope, desire. -2 Need, requirement, necessity; निरपेक्ष without hope or need, regardless of; निर्विशङ्का निरुद्धिमा निरपेक्षा च भैथिली Rām. 6. 47. 9. द्रोणस्तथोक्तः कर्णेन सापेक्षः फाल्गुनं प्रति (उवाच) Mb. 12. 2. 12. सापेक्षत्वेऽपि गमकत्वात्समासः; अनपेक्षः शुचिर्दक्षः Bg. 12. 16; or in comp.; स्फुलिङ्गावस्थया वहिरेधापेक्ष इव स्थितः S. 7. 15 awaiting kindling. -3 Consideration, reference, regard, with the obj. in loc. case; more usually in comp.; मध्यमज्ञानपेक्षम् Ratn. 1. 15 regardless of; the instr. and sometimes loc. of this word frequently occur in comp. meaning 'with reference to', 'out of regard for', 'with a view to', 'for the sake of'; साऽपि कार्यकरणापेक्षया क्षुरमेकमादाय तस्याभिमुखं प्रेषयामास Pt. 1; नियमापेक्षया R. 1. 94; वृषलापेक्षया Mu. 1; पौरजनापेक्षया 2 out of regard for; किमकौशलदुत प्रयोजनापेक्षया 3 with a view to gain some object; प्रथमसुकृतापेक्षया Me. 17; दण्डं शक्त्यपेक्षम् Y. 2. 26, in proportion to, in accordance with; अत्र व्यङ्ग्यं गुणीभूतं तदपेक्षया वाच्यस्यैव चमत्कारिकत्वात् K. P. 1 as compared with it. -4 Connection, relation, dependence as of cause with effect or of individual with species; शरीरसाधनापेक्षं नित्यं यत्कर्म तद्यमः Ak. -5 Care, attention, heed; देशाऽपेक्षास्तथा यूयं यातादायाद्गुलीयकम् Bk. 7. 49. -6 respect, reference. -7 (In gram.) = आकाङ्क्षा q. v. -Comp. -बुद्धिः (In Vaiśeṣika Phil.) the distinguishing perception by which we apprehend 'this is one', 'this is one' &c. and which gives rise to the notion of duality; see Sarva. chap. 10 where अपेक्षाबुद्धिः = विनाशकविनाशप्रति-